

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Porovnání řízení mateřské školy v České republice a v Anglii

Vypracoval: Paloma Maya Melis
Vedoucí práce: doc. PhDr. Miluše Vítěčková, Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 10.5.2020

.....

Paloma Maya Melis

Poděkování

Děkuji vedoucí závěrečné práce doc. PhDr. Miluši Vítečkové, Ph.D. za metodické vedení, cenné rady a podnětné připomínky k bakalářské práci.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na srovnávání předškolních vzdělávacích systémů v Anglii a v České republice. Obsah teoretické části stručně charakterizuje předškolní vzdělávání v České republice a v Anglii, jeho historii, organizaci a cíle v mateřských školách. Taktéž jsou zde kapitoly věnující se kurikulárním dokumentům, srovnávací pedagogice a aktuálním problémům v předškolním vzdělávání. V praktické části jsou zmíněny použité metody kvalitativního výzkumu, rozhovor a pozorování. Dále se zabývá popisem dvou vybraných mateřských škol, jedné z České republiky a druhé z Anglie.

Klíčová slova:

Předškolní vzdělávání, kurikulární dokumenty, srovnávací pedagogika, mateřská škola

Abstract

This Bachelor Thesis focuses on the comparison of preschool education systems between England and the Czech republic. The summary of the theoretical part characterizes both Czech and English preschool education systems, their history, organisation and education goals in preschools. The theoretical part also includes chapters dedicated to curricular documents, comparative education and current issues in preschool education. The practical part mentions qualitative research methods that were used, participant observation and in-depth interviews. Furthermore, the thesis thoroughly describes and compares two chosen preschools, one from the Czech republic and one from England.

Keywords:

Preschool education, curricular documents, comparative education, preschool

OBSAH	6
ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Předškolní vzdělávání v České republice	11
1.1 Předškolní vzdělávání v historickém kontextu	13
1.2 Dítě v předškolním vzdělávání	14
1.3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	17
1.4 Cíle předškolního vzdělávání	18
1.5 Organizace předškolního vzdělávání	18
1.6 Aktuální problémy předškolního vzdělávání	20
2 Předškolní vzdělávání v Anglii	21
2.1 Předškolní vzdělávání v historickém kontextu	22
2.2 Kurikulární dokumenty předškolního vzdělávání	23
2.3 Cíle předškolního vzdělávání	25
2.4 Organizace předškolního vzdělávání	26
2.5 Aktuální problémy předškolního vzdělávání	27
3 Srovnávací pedagogika	28
PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 Cíl práce a výzkumné otázky	30
5 Metody výzkumu a charakteristika výzkumu	31
6 Výsledky	33
6.1 Mateřská škola v České republice	33
6.2 Mateřská škola v Anglii	39
7 Diskuze	46

Závěr	50
Seznam použitých zdrojů	51
Seznam příloh	54

TEORETICKÁ ČÁST

ÚVOD

Vzdělávací politika se v Evropě v posledních letech zaměřuje na rozvoj a zkvalitnění celoživotního učení. V mnohých evropských státech prochází vzdělávání kurikulárními reformami, týká se to také České republiky i Anglie. V obou zemích prošlo vzdělávání výraznými změnami, které daly vzniknout novým kurikulárním dokumentům i v oblasti předškolního vzdělávání. O předškolní vzdělávání zároveň roste i zájem veřejnosti.

V životě dítěte hraje kromě rodiny důležitou roli mateřská škola, která se významně podílí na jeho přípravě na povinnou školní docházku. Předpokladem kvalitního předškolního vzdělávání jsou mimo jiné předškolní kurikulární dokumenty, které byly postupně zaváděny do všech mateřských škol a aplikují se v každodenní edukační činnosti s dětmi. Koncepce předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii jsou tvořeny na rozdílném základu.

V každé evropské zemi je vzdělávání ovlivněno rozdílnými historickými, socioekonomickými a politickými faktory. Proto jsou i koncepce předškolního vzdělávání v České republice i v Anglii tvořeny na rozdílném základu. Vliv na ně mají také různé tradice. Z uvedeného důvodu jsou kurikulární dokumenty v jednotlivých státech různorodé a vzdělávání v evropských zemích se od sebe liší. Zároveň se ale vzdělávací systémy jednotlivých zemí ovlivňují, protože si mohou navzájem vyměňovat informace a zohlednit cenné zkušenosti ostatních zemí při tvorbě národního kurikulárního dokumentu.

Měla jsem možnost pracovat v mateřské škole v České republice i v Anglii a seznámit se s kurikulárními dokumenty v praxi. Z uvedeného důvodu jsem mohla porovnat rozdílnost předškolní výchovy v obou zemích. Během praxe a pobytu v mateřských školách jsem nahlédla do celkové koncepce vzdělávání.

Na základě těchto zkušeností se předkládaná práce zabývá problematikou předškolního vzdělávání a předškolních kurikulárních dokumentů platných v České republice a v Anglii.

Obsahem bakalářské práce je porovnání nejen kurikulárních dokumentů, aktuálních trendů v předškolním vzdělávání v daných zemích, ale také zkušenosti učitelů mateřských škol. Svou prací jsem chtěla přispět k poznání a pochopení kurikulárních dokumentů pro předškolní vzdělávání a umožnit seznámení se s anglickým předškolním systémem i pro zájemce bez dostatečné znalosti anglického jazyka. Zpracovaný materiál a zjištění by mohlo posloužit jako inspirující materiál mateřským školám v Čechách i v Anglii.

Tato práce se zaměřuje na porovnávání předškolních systémů v České republice a v Anglii. Bakalářská práce je rozdělená na teoretickou a praktickou část. Obě části jsou dále děleny na kapitoly a podkapitoly. V teoretické části jsou obsaženy kapitoly týkající se předškolního vzdělávání a srovnávací pedagogiky. Je zde věnována část Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání, cílům, organizaci předškolního vzdělávání, jeho historickému vývoji a aktuálním problémům předškolního vzdělávání v České republice.

V další části je představen systém předškolního vzdělávání v Anglii a jeho historický vývoj. Pozornost je, stejně jako v první části týkající se předškolního vzdělávání České republiky, věnována vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání, cílům, organizaci předškolního vzdělávání a aktuálním problémům předškolního vzdělávání v Anglii. V závěru teoretické části jsou vzdělávací systémy v České republice a v Anglii porovnány, zjištěny průniky obou systémů v předškolním vzdělávání. Následně je část věnována srovnávací pedagogice.

Na teoretickou část navazuje část praktická, ve které jsou teoretická východiska doplněna výsledky výzkumného šetření. V úvodu je charakterizován cíl práce, jsou zde uvedeny výzkumné otázky a použité výzkumné metody. Poté jsou interpretovány výsledky výzkumného šetření. Poslední část obsahuje shrnutí výsledků a diskuze. Závěr práce tvoří stručně shrnuté poznatky získané během šetření.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit podobnost, rozdílnost předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii. Dílčím cílem je možné nastínění toho, čím by se mohla

v některých oblastech předškolní výchova v České republice inspirovat předškolní výchovou v Anglii, ale také naopak.

1 Předškolní vzdělávání v České republice

V České republice je předškolní vzdělávání určené pro děti od dvou do šesti let a je realizované primárně v mateřských školách. V pedagogické teorii rozumíme předškolní vzdělávání podle Opravilové (2016) jako proces cíleného a organizovaného působení na dítě předškolního věku, které ho má rozvíjet, podporovat, motivovat a směřovat k získání kompetencí budoucího školáka.

Mateřská škola funguje jako vzdělávací instituce, která uvádí děti raného věku do prostředí školního typu a současně doplňuje rodinnou výchovu. Působí zde na dítě současně výchovné i vzdělávací vlivy. Prostředí mateřské školy je pro dítě, po rodině, dalším nejdůležitějším prostředím, jelikož tu tráví většinu denního času. Pro dítě to je velkou změnou, musí si zvyknout na nové dospělé osoby, své pečovatele a také se musí přizpůsobit novému prostoru a vyrovnávat se svými potřebami ve velkém počtu jiných dětí (Kern, 2006). Dítě v předškolním věku pomalu získává řadu sociálních zkušeností s dospělými i s vrstevníky. Vstup do této instituce vede při odpovídající zralosti dítěte často ke zlepšení v jednání a zvýšení jeho sebejistoty.

Mateřská škola se zaměřuje na zajištění dítěti prostředí s dostatečným množstvím podnětů k jeho rozvoji a učení, aby se dítě v rámci jeho individuálních možností mohlo maximálně rozvíjet a s ohledem na význam předškolního vzdělávání jako celoživotního učení má být zajištěna jeho kvalita i dostupnost (Svobodová et. al., 2010). Důležité je také vyrovnávání nerovnoměrnosti v různých sociokulturních skupinách, aby děti ze znevýhodněných rodin měly stejný nárok a vzdělání jako ostatní.

Mateřská škola se organizačně dělí na třídy, vytváří třídy věkově homogenní či heterogenní, ve kterém mohou být děti stejného či různého věku. *„Děti se speciálními vzdělávacími potřebami je možné zařazovat do běžných tříd mateřských škol, nebo do tříd zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona, popřípadě škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona.“* (RVP PV, 2018, s. 6).

Podle Syslové (2016) se funkce mateřské školy mění se změnami lidských potřeb. Mateřská škola se v současné době rozrůstá o další funkce a stává se i místem socializace dětí, které podporuje jejich sociální a osobnostní rozvoj. Vybavuje děti kompetencemi, které jsou do budoucnosti potřebné a vytváří různorodé prostředí, ve kterém jsou naplňovány potřeby všech dětí. Zmíněná autorka dále uvádí, že instituce podporuje rozvoj individuality a pomáhá formovat osobnost dítěte. S postupným přebíráním zodpovědnosti za sebe a své jednání učí mateřská škola dítě samostatnosti. Děti zde vstupují do různých vztahů a rolí, mateřská škola podporuje jejich sociální rozvoj a seznamuje je s hodnotami a normami společnosti. Mateřská škola má také funkci hodnotovou, ovlivňuje postoje dětí ke světu, zdraví, práci apod. pozitivním způsobem.

V mateřské škole je veden osobnostní přístup – partnerský přístup, který je základem demokratického přístupu výchovy, poskytuje dětem hranice a přitom umožňuje rozvíjet sebeúctu dětí. Děti se mohou a měly by se během pobytu a činností v mateřských školách cítit bezpečně a spokojeně.

Od roku 2004 se mateřská škola oficiálně stala vzdělávací institucí, do té doby byla obecně vnímána jako pečovatelskou a vychovatelskou instituci, jenže tento zásadní krok se nedostal do povědomí široké veřejnosti a až do současnosti si tuto změnu mnohdy neuvědomují (Průcha, 1999; Syslová, 2016). Vzdělávací proces zde vychází z Kurikulárního dokumentu RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Zavádí hlavní principy ve vztahu k dítěti, podmínky, pravidla a požadavky k výchově a vzdělávání a mateřské školy se snaží naplňovat úkoly a cíle, které jsou zde formulovány.

Do školního roku 2017/2018 byla mateřská škola nepovinná. V září 2017 bylo zavedeno, že dítě, které do začátku školního roku dovrší pátého roku, do této instituce musí chodit povinně. Cílem povinné docházky je podle Šmelové (2018) zkvalitnit připravenost dětí k zahájení povinné školní docházky a snížit počet odkladů, která se v té době pohybovala kolem 15 %. Ve veřejných a státních mateřských školách je poslední předškolní rok bezplatný.

1.1 Předškolní vzdělávání v historickém kontextu

V České republice má předškolní vzdělávání dlouholetou tradici. V této podkapitole bude přiblížena historie předškolního vzdělávání v českých zemích v období od 19. století až po současnost.

První instituce pro péči o děti v raném a předškolním věku se začaly zakládat od 30. let 19. století. Vznikaly převážně ze sociálních a ochranných potřeb, matky měly možnost pracovat v továrnách a o nejmenší děti bylo mezitím postaráno. Byly to opatrovny, dětince a dětské útulky a směřovaly spíše k pečovatelskému pojetí. Tato zařízení se zpočátku lišila nejen názvem, ale i posláním, organizací a kvalitou výchovné práce.

Podle Opravilové (2016) se druhá polovina 19. století stala v rozvoji předškolního vzdělávání v České republice dalším významným mezníkem, jelikož byla otevřena první veřejná mateřská škola. Byla určena pro děti od čtyř do šesti let, vznikla u sv. Jakuba v Praze v roce 1869 podle říšského zákona. V tomtéž roce byl v školském zákoně zlegalizován název mateřská škola a pomohl zřizování dalších mateřských škol. Školy měly být veřejné a dostupné pro všechny děti. Průcha (2012) uvádí, že v souladu s rakouskou školskou legislativou v té době byly tyto školy chápány hlavně jako zařízení pečující o tělesný vývoj dětí. Nicméně už předtím, v prvním českém programu pro předškolní výchovu, byly zdůrazněny také složky vzdělávací. Byl to spis Jana Vlastimíra Svobody (1800–1844), vydaný roku 1839 v Praze, nazvaný *Školka čili prvopočáteční, praktické, názorné všestranné vyučování malých dítek k věčnému vybroušení rozumu a ušlechtnění srdce s navedením ke čtení, počítání a kreslení pro učitele, pěstouny a rodiče*. J. V. Svoboda byl zakladatelem i učitelem opatrovny Na hrádku 1832, která se v té době lišila právě svým jednoznačně vzdělávacím zaměřením.

Opravilová (2016) dále uvádí, že ministerským ustanovením z roku 1872 byly definovány tři veřejné předškolní instituce. Nejmenším dětem do tří let byly určeny jesle, dále opatrovny, které měly hlavně pečovatelskou funkci, a mateřské školy, které měly připravovat děti na školu.

Úkolem všech institucí bylo podporovat rodinnou výchovu a připravovat dítě do života i do školy výchovnými prostředky přiměřenými předškolnímu věku, nikoli školským způsobem. Zmíněná autorka dále uvádí, že počátky školního vyučování v předškolním vzdělávání byly shledány zbytečné, jelikož byla vyhlášena povinná osmiletá školní docházka pro děti od šesti do čtrnácti let, která zaručovala výuku psaní, čtení a počtů.

Kern (2006) uvádí, že rozhodující význam pro přechod mateřských škol ze zařízení ochranného typu ve vzdělávací instituci mělo období po druhé světové válce. V roce 1945 zvýšili kvalifikaci a profesní status učitelek mateřských škol a od roku 1946 se podle Opravilové (2016) mohly na nově založených pedagogických fakultách vzdělávat učitelky mateřských škol stejně jako ostatní učitelé.

1.2 Dítě v předškolním vzdělávání

Postavení a názory na společenskou hodnotu dítěte se v průběhu vývoje lidstva měnily pomalu a obrat k dítěti musel překonávat velké překážky. Způsob chování dospělých k dětem se vyvíjel a měnil podle toho, do jaké míry se poznávaly a uznávaly dětské potřeby. Jak uvádí autoři Opravilová (2011) a Helus (2004), zpočátku dítě velkou hodnotu nemělo. V antickém Římě vládl otec jako autorita rodiny a o bytí či nebytí dítěte mohl rozhodovat jako o věci (zda dítě k něčemu bude, až vyroste; jestli splní očekávání, která do něj vkládá). Dětem, které vypadaly nezdravě, či podle otců by jejich i společenské očekávání nesplnily, byl život ukončen. Období humanismu přistoupilo k dítěti vstřícněji a dítě už nemohlo být přímo zabito nebo prodáno do otroctví, avšak mohlo být různě omezováno a tvrdě trestáno. Dětství a mládí se bralo spíše jako nemoc a období nedokonalosti.

Péče o děti vycházela z fyziologických potřeb, o psychických potřebách dítěte se dlouho neuvažovalo. Některé způsoby pečování o dítě v předešlé době často připomínaly mučení a chyběla zde základní empatie. Jako ilustrativní příklad můžeme uvést, podle Heluse (2004), dlouholetou provozovanou praxi zavnutí kojence do tzv. povijanu. Povijanem se rozumí pruh pevné látky, se kterým ovíjeli celé tělo kojence, aby bylo

sevržené tak, že nemohlo pohnout rukama ani nohama. V té době lidé věřili, že uvěznění dítěte v povijanu napomáhá rovnému vývoji údů, také to zabraňovalo dotýkání se pohlaví (které se považovalo za počátek nemravnosti) a sebeporanění. Považovalo se i za bezpečné a praktické zabalené dítě někam odložit a věnovat se vlastní nutné práci.

Zabalování dítěte bylo celkem náročné, a tak zůstávalo dítě nehygienicky zabalené i dlouhou dobu v nečistotě, které způsobovalo vyrážky, infekce a záněty. Zmíněný autor dále uvádí, že to také omezovalo rozvoji vzájemné interakce mezi matkou a dítětem, možnosti mazlení, u kterého se vzájemně prohlubují city, čímž chybí jeden z důležitých činitelů příznivého vývoje dítěte v útlém věku.

Tato praxe se běžně praktikovala ve starém Římě sedm týdnů, ale v pozdějších stoletích se protahovalo až na jeden a půl roku.

Teprve Jan Amos Komenský (1592–1670) odůvodnil ve svém díle nutnost systematické předškolní výchovy a ve dvanácti kapitolách *Informatoria školy mateřské* (dokončeno v roce 1631, český rukopis nalezen 1856 v Lesné a poprvé vydán roku 1858) rozpracoval její obsah. Dílo poprvé na úrovni moderní doby řešilo základní teoretické otázky cíle, obsahu i metod předškolní výchovy. Komenský pojal dítě z hlediska jeho svébytnosti a vyžadoval, aby dospělí brali v úvahu přirozené potřeby dítěte a respektovali jeho práva, protože dítě je plnohodnotná lidská bytost již v okamžiku narození. Označil děti jako největšími dary a nejdražšími klenoty, které lidské společnosti má a spatřuje v nich nejnadějnější příslib lidstva a záruku správného vývoje celé společnosti.

Svým dílem položil historicky první myšlenkový základ vědy o výchově předškolního dítěte, avšak objevený význam tohoto pohledu na dítě zůstal po staletí nedoceněn a nevyužit (Opravitlová, 2011, 2018).

Jean Jacques Rousseau (1712–1778) v osvícenské době patřil také mezi kritiky necitlivého pohledu na dítě. Jeho myšlenky měli značný ohlas, protože zaostřily pohled na dítě. Rousseau považoval prvních 12 let života za nejdůležitější a celé toto období nazval „spánkem rozumu“.

Za obrat v pohledu na dítě a dětství je možno považovat postupné oddělování dětského světa od dospělých. Prvním důležitým krokem se stal zákaz dětské práce. Počátky hnutí za novou výchovu se datují do první poloviny 19. století. Opravilová (2018) dále poukazuje na zásadní obrat k dítěti a jeho potřebám ve 20. století. Švédská žurnalistka a spisovatelka Ellen Key (1849–1926) ve své publikaci nazvala 20. století za století dítěte. Otevřela bránu k celosvětovému hnutí za novou výchovou. Díky tomu začaly vznikat nové pedagogické teorie a směry, které směřují k zásadní reformě výchovy a vzdělávání a také začaly vznikat alternativní mateřské školy. V České republice byly hlavní iniciátorky reformních programů Ida Jarníková (1879–1965) a Anna Sussová (1851–1941). Jarníková (1926) v příručce *Školy mateřské, jejich význam, účel a organizace jakož i úřední předpisy* zdůvodňuje pojetí cíle, obsahu a organizaci předškolní výchovy v mateřské škole. Sussová dále upozorňovala na význam tělesné výchovy, důležitost volné hry a funkční uspořádané prostředí.

Opravilová (2016) poukazuje dále na to, že reforma mateřské školy nebyla proklamativním prohlášením, ale hnutím. Učitelky odmítly čekat, až řešení odněkud přijde a rozhodly se ho realizovat vlastními silami. V roce 1948 se založila Světová organizace pro předškolní výchovu OMEP v Československé republice v Praze a jako motto se na mezinárodním semináři UNESCO zvolila slova J. A. Komenského: „*Všeobecné porušení světa začíná hned v kořenech. Tedy všeobecná obnova světa musí začít také odtud.*“ Vznikaly i další světové organizace, které se výchovou zabývají (např. UNICEF 1946) a z iniciativ těchto organizací vzniklo i hnutí za práva dítěte, které završilo přijetí *Úmluvy o právech dítěte* v roce 1989 Valným shromážděním OSN.

1.3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcové vzdělávací programy v školství vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání.

Podle Průchy (1999) bylo předškolní vzdělávání nedostatečně doceňováno ze strany pedagogické vědy a vzdělávací politiky, z toho důvodu byla mateřská škola nepovinná. V posledních letech se ale přístup v několika směrech výrazně změnil. Předškolní výchova se začala chápat jako součást celoživotního vzdělávání, což se rozumí učení se od narození až do zralého věku. Základem celoživotního učení je vytvořit u člověka pozitivní vztah k učení, budovaný na základech dovedností učit se. Proto se v roce 2004 vytvořil v České republice Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, program, který svým obsahem připravuje děti na školní vzdělávání.

Program je schválený MŠMT ČR a obsahuje obecné cíle vzdělávání, určité klíčové kompetence důležité pro rozvoj osobnosti žáků, vymezující věcné oblasti vzdělávání a jejich obsahy, charakterizující očekávané výsledky vzdělávání a stanovující rámce a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP), včetně učebních plánů. Stanovuje fundamentální vzdělanostní základ, na který navazuje základní vzdělání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (ŠVP), podle kterých se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. ŠVP, následně TVP si každá škola vytváří podle zásad z příslušného RVP s využitím dostupné metodické podpory (RVP PV, 2018).

RVP PV je otevřeným dokumentem, který se bude postupně inovovat podle měnících se potřeb společnosti, zkušeností učitelů se ŠVP i podle měnících se potřeb a zájmů dětí. Tento dokument určuje podle Šmelové (2018) společný rámec, který je potřeba zachovávat. Je otevřený pro školu, učitele i děti a vytváří tak podmínky k vytvoření a realizování vlastní školní vzdělávací program, za předpokladu zachování společných pravidel. Školy vytvářejí vzdělávací programy s ohledem na podmínky, ale i na rodiny dětí a jejich sociální možnosti. RVP PV doporučuje učitelům konzultovat ŠVP s rodiči a k obohacení vzdělávací nabídky využívat i možnosti rodičů, například návštěva muzea, kde je rodič zaměstnaný nebo ukázka jejich povolání přímo v mateřské škole.

1.4 Cíle předškolního vzdělávání

Při zařizování mateřské školy a plánování pedagogické práce musí být kladen důraz na potřeby dětí. Cílem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické, i sociální a vézt je tak, aby na konci předškolního období „*bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně čekají*“ (RVP PV, 2018, s. 9).

Svobodová a kol. (2010) uvádí, že cíle předškolního vzdělávání vychází z RVP PV, který stanovuje čtyři cílové kategorie, a to se záměry, vzdělávacími cíli, s očekávanými výstupy a klíčovými kompetencemi. Mateřské školy si v souladu s RVP PV formulují vzdělávací záměry, které se rozpracují do podoby cílů a očekávaných výstupů. Základ úspěšného projektování a efektivní edukace je osvojení si dovednosti pracovat s uvedenými cílovými kategoriemi.

Svobodová a kol. (2010) dále uvádí, že záměry a dílčí vzdělávací cíle pedagogickým pracovníkům říkají, kam má směřovat jejich pedagogické působení. Klíčové kompetence a očekávané výstupy se dále vztahují k osobnosti dítěte, čeho má v rámci jeho možností dosáhnout na konci předškolního období.

1.5 Organizace předškolního vzdělávání

Organizaci předškolního vzdělávání rozdělujeme na organizaci dne a organizační formy. Pod pojmem organizační forma rozumíme metody práce, které učitelka v rámci dne volí a organizování vzdělávacího procesu v prostoru a čase. Organizační formy se prolínají v čase s ohledem na daný cíl, učivo i podmínky a mohou být různě zastoupeny a kombinovány, především s metodami práce. Učitel na základě stanovených cílů plánuje, realizuje a hodnotí řízené činnosti (Šmelová, 2018).

Základní formy vzdělávání, které se podle Skalkové (2007) do současné doby vyvinuly, jsou frontální vyučování (rozumíme tím hromadné vyučování, žáci plní stejné úkoly, postupují jednotně), skupinové a kooperativní vyučování, individuální a projektové nebo

otevřené vyučování. Svobodová (2011) ale poukazuje, že tímto způsobem nelze však vnímat vzdělávání dítěte v mateřské škole. Dítě se v mateřské škole vzdělává nejen v řízených činnostech, ale ve všem, co se v této instituci odehrává. Dítě je vzděláváno stále a průběžně. Vše, co se v mateřské škole děje, slouží jako prostředek učení a učitelka má stále cílevědomě působit na dítě a rozvíjet jeho individuální potenciality.

Předškolní vzdělávání má svou specifickou organizaci dne, ve které se střídají různé činnosti, která na rozdíl od školní výuky, není členěná podle rozvrhu vyučovacích hodin. RVP PV stanovuje požadavky na organizaci dne. Denní řád má být dostatečně pružný, dovolující aktuální změny podle individuálních potřeb dětí. Do denního programu jsou začleněny pravidelné řízené zdravotní pohybové aktivity. Spontánní a řízené aktivity jsou v průběhu denního programu vyvážené a děti mají dostatek prostoru a času pro volnou hru, pro její dokončení či její pokračování. Jakékoliv aktivity jsou organizovány tak, aby mohly děti pracovat svým tempem, motivovaly děti k vlastní aktivitě a experimentaci a zapojovaly se do organizace činnosti. Podmínky jsou vytvářeny pro individuální, skupinové i frontální činnosti a děti mají možnost se zapojit do společných činností v malých, středních i větších skupinách. Plánování činností vyhovuje dětem a jejich individuálním vzdělávacím potřebám, vychází z jejich potřeb a zájmů. (RVP PV, 2018)

Všechny mateřské školy sledují stejné cíle a řídí se podle RVP PV, ale organizaci dne se může mezi jednotlivými institucemi lišit.

Jak uvádí Šmelová (2018), vedle řízených aktivit je kladen velký důraz a význam na volnou hru. Rozumí se tím spontánní činnosti, při které si dítě volí samo obsah hry, materiály i spoluhráče. Učitel do volné hry nezasahuje, pokud není spoluhráč. Nicméně jestli nastane situace, kde se hra nerozvíjí a stagnuje, může učitel dětem doporučit nápady a podněty, jak ji dále rozvinout, anebo převede pozornost dětí k jiné činnosti a tím hru nenásilným způsobem může ukončit. Zde už ale vidíme podle zmíněné autorky „polořízenou činnost“, kterou chápeme jako částečnou kooperaci mezi učitelem a dětmi. Jak dále uvádí Svobodová a kol. (2011), volná hra by neměla nikoho ohrozit, neměla by být destruktivní vůči hračkám a zařízením školy a neměli by se v ní objevovat

principy šikany. Proto, aby se vyvarovali uvedených a popřípadě dalších rizik, vytváří učitelé s dětmi pravidla.

Kern (2006) dále poukazuje na velký pohybový deficit dětí, hlavně ve velkoměstech, proto by měl učitel přispět k tomu, aby tento deficit vyrovnával a vytvořil optimální podmínky. Rytmická a hudební výchova, hry v přírodě, cvičení a další formy pohybových činností a hry mají proto velký význam.

V jedné třídě se obvykle střídají dvě učitelky a v mateřské škole je nejvyšší počet dětí 24 v jedné třídě, který stanovuje Vyhláška č. 14/2005 o mateřských školách. Avšak třídy se často naplňují až do počtu 28 dětí, jelikož to zmíněná vyhláška povoluje.

1.6 Aktuální problémy předškolního vzdělávání

Podle výsledků výzkumů uvedených Simonovou a kol. (2017) se největší problémy v mateřských školách vyskytují v administrativní zátěži, nízkých kapacitách mateřských škol, financování a problémech s rodiči a dětmi. Problém v kapacitě se vyskytuje ve vysokých počtech zapsaných dětí, které činí 28 ve třídě a je vysoká průměrná docházka a výrazný nadbytek žádostí o přijetí do MŠ. Poukazují dále na neadekvátně nízké platy pedagogických pracovníků a na omezený rozpočet přímých výdajů, nedostatkové finance na novou techniku a didaktické pomůcky. Komunikace s rodiči je často obtížná, kladou vysoké nároky na učitele a poukazují také na nedochvilnost rodičů. Docházka nemocných dětí do mateřské školy je též problém. Problematika se vyskytuje i u obtíží s dětmi. Často nezvládají samoobslužnost, jsou nesamostatné, vyskytuje se agresivita, vady řeči a chybí kázeň.

Průcha (2017) dále poukazuje na disproporci mezi počtem mužů a počtem žen v učitelských profesích. Ženy tvoří výraznou většinu (tzv. feminizace) nejen v Českých zemích a je to všeobecně považováno za jeden z negativních rysů školského systému. V předškolním vzdělávání bylo podle uvedených statistik v té době v České republice podíl žen na 99,8 %.

2 Předškolní vzdělávání v Anglii

V současné době jsou v Anglii tři hlavní poskytovatelé předškolního vzdělávání: stát, dobrovolnické a komunitní organizace a soukromí zřizovatelé. Některé instituce fungují samostatně, jiné tvoří součást základní školy, se kterou spolupracují. Melhuish (2013) uvádí, že se způsoby organizace mateřských škol mohou výrazně lišit, jako i poplatky za předškolní vzdělávání. Do předškolního vzdělávání spadají v Anglii nejen mateřské školy, tzv. Nurseries, day nurseries a preschools, ale i jiní poskytovatelé péče o děti, jako např. opatrovníci dětí (tzv. Childminders).

Všechny soukromé i státní mateřské školy, také childminders, pokud poskytují péči o dítě více než dvě hodiny týdně, musí se řádně zaregistrovat u kontrolního úřadu pro standardy ve vzdělávání OFSTED (Office for Standards in Education). Z registrace vyplývá nutnost splňování požadavků stanovených v programu EYFS (Early Years Foundation Stage) a jiné povinnosti, na jejichž plnění dohlíží právě Ofsted pravidelnými inspekci. Děti ve věku 3–4 let v Anglii mají nárok na 570 hodin bezplatného předškolního vzdělávání každoročně, které vychází přibližně na 15 hodin týdně. Příspěvek se může uplatnit u jednoho z registrovaných poskytovatelů (státní mateřská škola, soukromá mateřská škola, či childminder) (Jana, 2015).

Day Nurseries jsou mateřské školy, které fungují celoročně. Obstarávají hlídání po celý rok kvůli pracovnímu vytížení rodičů, hlavně pracujících matek. Tyto mateřské školy mohou být soukromě provozovány, či vedeny pod místními dobrovolnými spolky anebo sociálním oddělením (West & Noden, 2016).

Na základních školách probíhají přípravné ročníky (tzv. Reception classes) pro čtyřleté děti, v nichž se začíná se základy čtení, psaní a počítání. Dále se děti seznamují se školským životem. Pokud jsou dítěti čtyři roky před začátkem školního roku v září, může rodič školu požádat o místo v přípravném ročníku. Na rozdíl od ostatních ročníků ve škole Reception class je vzdělání nepovinné, nicméně je to dobrý způsob, jak dítě seznámit se školním životem (Foundation years, 2019).

Ačkoli není účast v předškolním vzdělávání povinná, většina dětí podle zmíněného článku navštěvuje nějakou formu předškolního vzdělávání, buď v plném, nebo alespoň v částečném režimu, s minimálním počtem dětí, které zůstávají doma do doby, kdy začíná povinná školní docházka, a to je po pátém roce dítěte.

2.1 Předškolní vzdělávání v historickém kontextu

Počátkem 19. století začali vznikat v Anglii první nabídky péče o malé děti, kvůli rozšiřováním industriální výroby. Průmyslník a vlastník továrny na zpracování bavlny Robert Owen otevřel v roce 1816 v New Lanarku první dětský institut s názvem „The Institution for the Formation of Character“. V jeho továrně převzal péči o malé děti dělníků a dětská hra byla v institutu základem (Rýdl & Šmelová, 2012).

Výchova probíhala pod citlivým vedením vychovatele v příjemném prostředí. Dowd (2020) uvádí, že se zmíněný institut vyvaroval tělesných trestů a jiných tradičních metod té doby. Děti zde dostaly základní prvky vzdělání, které kladlo důraz na osobnostní vývoj a do vzdělávání byla zahrnována hudba a tanec.

Zmíněný institut byl v Anglii začátkem pro celé předškolní vzdělávání. Vzdělávání v Anglii bylo ovlivňováno i dalšími pedagogickými a vzdělávací směry z jiných států, jako například pedagogika Montessori, Frobel a další. Současně vznikala i zařízení na formální vzdělávání, která byla zaměřena jen na předávání znalostí. Anglické předškolní vzdělávání se rozdělilo na zařízení se zaměřením na péči (care-focused) a na zařízení se zaměřením na vzdělávání (education-focused) (Bertram & Pascal, 2019).

Podle Brehonyho (2020) myšlenky, nápady a postupy Johanna Heinricha Pestalozziho (1745–1827), že malé děti v mateřských školách potřebují specializovanou péči přizpůsobenou jejich věku, upoutalo pozornost malému počtu reformátorů vzdělávání v Anglii. Vznikly školy provozované na Pestalozziho konceptu a pokusily se rozpoznat specifické požadavky založené na věku malých dětí.

Nutbrown a Clough (2013) dále uvádí, že se státní školský systém v Anglii začal vytvářet v poslední třetině 19. století, v období, kdy školy začaly být podporovány státem a začaly se vymaňovat z rukou církve. Některé však i nadále zůstaly pod jejím vedením. V roce 1870 byla uzákoněna povinná školní docházka pro děti starší pět let. V roce 1873 byla v Salfordu založena první mateřská škola financovaná z veřejných zdrojů, která dětem poskytovala péči a vzdělávání a brzy se přidala i další města. Základní školský zákon byl schválen v roce 1880. Úřady měly pravomoc prosazovat školní docházku u všech dětí ve věku od 5 do 11 let. Dodnes fungují v Anglii vedle sebe církevní i státní školy. Brehony (2020) dále uvádí, že sestry Margaret McMillan (1860–1931) a Rachel McMillan jsou považovány za průkopnice konceptu mateřských škol v Anglii. Otevřely v roce 1913 mateřskou školu, která vycházela z Frobelových vzdělávacích myšlenek.

Mateřské školy se primárně zabývaly uspokojením fyzických potřeb dětí. Jak bylo vysvětleno ve Stínové zprávě z roku 1933, pokud prostředí nebylo příliš nevhodné, nejlepším místem pro děti do pěti let byl domov. Během druhé světové války došlo k prvnímu významnému rozšíření předškolního vzdělávání, které bylo nutné kvůli rozšířenému zaměstnávání žen (West & Noden, 2016).

Před zavedením anglického národního kurikula v roce 1988 měly školy volnost rozhodnutí nad výukou a jeho obsahem. Jediným povinným předmětem bylo náboženství.

2.2 Kurikulární dokumenty předškolního vzdělávání

Kurikulum předškolního vzdělávání v Anglii nese název Early Years Foundation Stage, který můžeme přeložit jako Základní stádium – První roky. EYFS byl zřízen podle Zákona o péči o děti z roku 2006. EYFS Statutory Framework (2017) uvádí, že toto kurikulum bylo vytvořeno tak, aby stanovilo standardy, které všechny školy a poskytovatelé péče raných let registrovaní v Ofsted, včetně pečovatелů, předškolních zařízení, školek a školních přijímacích tříd, museli následovat a splňovat, aby mohli vzdělávat, rozvíjet a pečovat o děti od narození do pěti let. Zákonné pokyny jsou dané zákonem, takže je nutné je

dodržovat. Rámec zajišťuje, že děti jsou udržovány ve zdraví a bezpečí, a dále to, aby děti měly znalosti a dovednosti, které potřebují získat do zahájení školní docházky (Tickell, 2011).

Department for Education (2018) uvádí, že tento rámcový plán byl vytvořen pro věkovou kategorii od narození do pěti let věku (takže do konce přípravného ročníku základní školy, tzv. Reception class.) Plán má tři základní oblasti učebních osnov pro děti pod tři roky věku a další čtyři oblasti pro děti starší tří let. Na konci Early Years Foundation Stage (Základního stádia – prvních let) jsou na základě pozorování hodnoceny nejen znalosti a dovednosti dětí, ale také jejich charakteristiky efektivního učení. Ty odrážejí důležitost porozumění individuálním způsobům, jak děti přijímají nové dovednosti a myšlenky, jak se některým líbí akční výuka a praktické zkušenosti, zatímco jiné děti jsou více motivovány teoretickými a kontemplativními způsoby učení. V Early Years (prvních letech) se výuka zaměřuje na sedm oblastí učení: komunikace a jazyk, tělesný vývoj, osobní, sociální a emoční rozvoj, matematická gramotnost, čtenářská gramotnost, porozumění světu, a expresivní umění a design. Dovednosti a odborné znalosti učitelů, opatrovníků dětí (tzv. Childminders) a chův jsou hodnoceny prostřednictvím inspekcí mateřských a základních škol Ofstedem, které probíhají tři až čtyřikrát ročně. Existuje řada předpisů, které tvoří základ jejich registrace pro přijetí dětí a zajištění jejich průběžné bezpečnosti a pohody. Silným principem kurikula pro nejmenší děti je zapojení rodičů v co největší míře, aby pochopili, co tyto zařízení nabízejí jejich dětem, a že by se měli cítit silně inspirováni pomoci svým dětem učit se a rozvíjet (Early years foundation stage, 2017).

Podpůrný dokument Development Matters (Na vývoji záleží) je nepovinným podpůrným dokumentem, který pomáhá všem pracujícím v předškolním vzdělávání, aby dokázali uskutečnit požadavky ze zákonného rámcového plánu pro EYFS. Development Matters vytvořila registrovaná charitativní společnost Early Education, která se vyskytuje v Anglii, Wales a Skotsku, s podporou od Ministerstva školství.

Existují čtyři témata EYFS a tyto jsou základem všech vzdělávacích pokynů. Dokument Development Matters ukazuje, jak tato informativní témata a zásady tvoří společný pracovní základ pro děti v EYFS (vývoj kojenců, batolat a malých dětí v rámci plánu EYFS). Tento dokument formuluje charakteristiku efektivního vzdělávání, který je podporovaný a užívaný dospělými, aby se stal oporou prvotních a specifických oblastí vzdělávání a rozvoje (Development Matters, 2012).

Každý pracující v předškolním vzdělávání může používat Development Matters jako součást každodenního pozorování, hodnocení a plánování. Lze je také použít během EYFS jako průvodce vhodného souhrnného rozhodování, ve spolupráci s rodiči a kolegy, ohledně dotazu na typický vývoj dítěte, rizik ohrožení anebo opožděného vývoje, nebo naopak předčasné dozrání dítěte.

2.3 Cíle předškolního vzdělávání

Každý, kdo se předškolním vzděláváním zabývá, pokud to je opatrovník, mateřská škola, či jiná instituce nabízející předškolní vzdělávání, se musí legálně řídit podle rámcového plánu EYFS, který nastavuje jak cíle v předškolním vzdělávání, tak i způsob hodnocení dítěte, které probíhá pozorováním.

V EYFS existuje sedm hlavních cílů vývoje a vzdělávání, které předškolní vzdělávací instituce musí sledovat. Všechny tyto oblasti vývoje a vzdělávání jsou důležité a propojené. Early Years Foundation Stage (2017) poukazuje, že tři oblasti jsou obzvláště klíčové a zásadní pro podporu dětské zvědavosti a nadšení pro vzdělání a pro rozvoj jejich schopnosti učit se, budovat vztahy a „vzkvétat“. Tyto tři zásadní oblasti jsou:

- komunikace a jazyk;
- tělesný vývoj;
- osobní, sociální a emoční rozvoj.

Poskytovatelé předškolního vzdělávání musí děti také podporovat v dalších čtyřech specifických oblastí, ve kterých jsou obsaženy předchozí tři a upevňují se. Tyto specifické oblasti jsou:

- čtenářská gramotnost;
- matematická gramotnost;
- porozumění světu;
- expresivní umění a design.

Poskytovatelé musí brát v úvahu individuální potřeby dětí, jejich zájmy a vývojovou fázi, ve kterém jsou a mít na mysli, že je potřebné nabídnout atraktivní aktivity a vytvořit příjemné prostředí pro příjemné zážitky pro každé dítě ve všech vzdělávacích a vývojových oblastech (EYFS, 2017).

2.4 Organizace předškolního vzdělávání

Jak uvádí rámcový plán EYFS (2017), při plánování a vedení dětských aktivit musí poskytovatelé uvažovat o různých způsobech, kterými se děti učí, a odrážet je ve své praxi. Tři charakteristiky efektivní výuky a učení jsou podle zásad vzdělávání v Anglii:

- hraní a zkoumání – děti zkoumají a prožívají věci a „musí si všechno vyzkoušet“;
- aktivní učení – děti se soustředí a zkoušejí přes obtíže, až k přechodu k úspěchu;
- tvořivost a kritické myšlení – děti rozvíjejí své vlastní nápady, vytvářejí vazby mezi nápady a rozvíjejí strategie.

Zmíněný plán dále upozorňuje, že každému dítěti musí být přidělena klíčová osoba, jako jeden z požadavků na zabezpečení základních životních podmínek péče o dítě. Poskytovatelé musí informovat rodiče či pečovatele o jménu klíčové osoby a vysvětlit jejich roli, když dítě nastoupí do zařízení. Klíčová osoba musí pomoci zajistit, aby vzdělávání a péče dítěte byla přizpůsobena jeho individuálním potřebám. Klíčová osoba se musí snažit zapojit a podporovat rodiče či pečovatele při vedení vývoje jejich dítěte i

v domácím prostředí. Měli by také pomáhat rodinám najít odbornou pomoc, v případě potřeby.

Aktuálně se v předškolních zařízeních v Anglii poměr pedagogických pracovníků na počet dětí liší podle věku dětí ve třídě. Ve třídě s dětmi do dvou let je poměr jednoho učitele na tři děti. Pro děti od dvou do tří let je poměr na jednoho učitele čtyři děti. Poté, pro děti od tří do sedmi let, je na jednoho učitele poměr až osm dětí. Poměr učitelů je ale zvýšen v případě vycházek či výletů, z bezpečnostních důvodů (Daynurseries, 2014).

Všechny mateřské školy v Anglii fungují podle rámcového plánu EYFS, ale organizačně se často od sebe velice liší. Nelze se zaměřit konkrétně na organizační formu a strukturu. Jsou mateřské školy, které implementují řízené činnosti do programu, ale i mateřské školy, které se zaměřují spíše jen na volnou hru.

2.5 Aktuální problémy předškolního vzdělávání

Podle článku, který vydal Greater London Authority (2012) je největším problémem v předškolním vzdělávání v Anglii finanční dostupnost. Často si rodiče nemohou dovolit, aby se jejich děti účastnily předškolního vzdělávání, protože je to drahé. Rodiny v Anglii proto využívají buď příbuzných, kteří mohou děti hlídat, či populární alternativy jako například Au pair anebo chůvy, kteří vycházejí levněji než mateřské školy. Dále jak uvádí článek, nejdražší město pro předškolní vzdělávání v Anglii je Londýn, ve kterém vychází plný úvazek v předškolním vzdělávání až 22,100 liber ročně.

Tabulka č. 1: Průměrné týdenní ceny předškolního vzdělávání

Table 2 – average weekly costs of childcare (based on 25 hours of care)

	Nursery (under 2)	Nursery (2 and over)	Childminder (under 2)	Childminder (2 and over)
London average	£119	£113	£119	£116
Britain average	£96	£94	£90	£88
How much higher are London average costs	24% higher	20% higher	33% higher	32% higher

Source: Daycare Trust Childcare Costs Survey 2011 quoted in Daycare Trust's written submission

Zdroj: Daycare Trust Childcare Costs Survey (2011)

3 Srovnávací pedagogika

Pokud je práce zaměřena na srovnání předškolního vzdělávání v České republice a v zahraničí, dostáváme se do oblasti srovnávací pedagogiky, kterou Walterová (2006) charakterizuje jako obor, u kterého stručnou definici nelze uvést. Její charakter je do současné doby předmětem diskuzí odborníků, kteří se dosud neodvážují ji jednoznačně zařadit pod jeden konkrétní obor. Převažuje názor, ke kterému se přikláním, že je srovnávací pedagogika multidisciplinární obor, který zkoumá a srovnává vzdělávací systémy podle jejich reálné existence. Srovnávací pedagogika byla založena jako mezinárodní srovnávání školských systémů v několika zemích. Cílem bylo sledovat zejména jednotlivé struktury systémů v oblastech sociálních, historických, kulturních a dalších faktorů, jenž tyto systémy determinují. Cílem bylo získání poznatků, s jejichž pomocí bychom mohli modifikovat a zlepšit vzdělávání.

A proč vůbec potřebujeme srovnávací pedagogiku? Jak uvádí Průcha (1999, s. 19): „Poznatky z mezinárodní komparace vzdělávacích systémů jsou pro širší veřejnost důležité z toho důvodu, že ovlivňují postoje ke vzdělávání ve vlastní zemi. Umožňují vzdělávací systém hodnotit a – prostřednictvím volených politiků – jej také ovlivňovat“. Z této definice jasně vyplývá důležitost mezinárodního přesahu, analýzy zahraničních zkušeností a poznatků pro vlastní posun pedagogické reality v naší praxi. Předškolní vzdělávání odpovídá vzdělávací úrovni ISCED 0, která zahrnuje různé druhy vzdělávacích programů určené pro děti v předškolním věku. Typicky jsou realizované v mateřských školách, avšak ne výhradně. ISCED je určitou normou pro srovnávání a klasifikaci národních vzdělávacích systémů v různých zemích, které jsou členy UNESCO, včetně České republiky.

V současné době mají zařízení pro předškolní vzdělávání různé podoby. V jednotlivých zemích se odlišují podle věku dětí, zda jsou zřizována státem či nestátními subjekty, jestli jsou pro rodiče bezplatná nebo ne, jak velká část dětské populace je navštěvuje apod. (Průcha, 2012).

Mateřské školy jsou většinou samostatnými institucemi a výjimečně jsou spojeny s primárním vzděláváním. Převážně jsou určeny pro děti od 3 let až do věku 6–7 let (zahájení povinné školní docházky). Zmíněný autor dále uvádí, že v některých zemích ale začíná předškolní výchova již v mladším věku, např. ve věku pěti let (např. V Anglii), někdy dokonce od čtyř let. Jinde naopak předškolní výchova přesahuje do školního věku, tj. až do věku 7 let. Předškolní vzdělávání je ve většině zemí nepovinné, s výjimkou několik zemí, kde je účast povinná jeden až dva roky před nástupem do primární školy.

Ve všech rozvinutých zemích se cíle předškolního vzdělávání shodují v tom, že připravují děti na život ve společnosti, vybavit je konkrétními poznatky a dovednosti pro vlastní rozvoj a další vzdělávání, rozdíly spočívají však v realizaci těchto cílů.

Největší rozdíly mezi zeměmi jsou, podle Průchy (2012), v tom, jak velká část dětské populace prochází nějakým zařízením pro předškolní vzdělávání. U tohoto autora nacházíme různé statistické údaje, například míru účasti čtyřletých dětí v předškolním vzdělávání, průměrnou délku předškolního vzdělávání a také věk zahajování primárního vzdělávání, a to nejen v České republice, ale i v různých Evropských zemích. I když je předškolní vzdělávání nepovinné, ve většině zemí Evropy je míra účasti dětí podle zveřejněných dat poměrně vysoká, ve věku čtyř let se jedná o více jak 80 % populace a u dětí pěti až šesti let se účast ještě zvyšuje na 95 % (data nevystihují situaci zcela přesně, jelikož v některých zemích děti navštěvují mateřskou školu relativně krátce).

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Cíl práce, výzkumný problém

Cílem bakalářské práce je porovnat předškolní vzdělávání v České republice a v Anglii, a to na základě vlastní zkušenosti, kdy jsem v rámci ERASMU prakticovala v mateřské škole v jedné z anglických mateřských škol, ale i na základě pozorování v dalších mateřských školách jak v Anglii, tak v České republice. Dále při prezentaci výsledků vycházím z uskutečněných rozhovorů s učitelkami ve zvolených mateřských školách.

Výzkumný problém: Jaký je rozdíl v předškolním vzdělávání v České republice a v Anglii?

Výzkumné otázky

Z výše uvedeného cíle jsem si stanovila tyto výzkumné otázky:

- Jak se liší systémy předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii?
- Jak se liší organizace předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii?
- Jak se liší materiální vybavení mateřských škol v České republice a v Anglii?
- Jak se liší komunikace mateřské školy s rodinou v České republice a v Anglii?
- S jakými problémy se potýkají učitelky mateřských škol v obou zemích a v čem se liší?
- Na co je zaměřen vzdělávací obsah předškolního vzdělávání v České republice a v Anglii?

5 Metody výzkumu a charakteristika výzkumu

V praktické části jsem jako metodu výzkumného šetření zvolila metody kvalitativního přístupu, a to rozhovor a přímého pozorování. V Anglii jsem měla také možnost tři měsíce pracovat a být součástí učitelského sboru v Hampstead Activity Nursery, která se vyskytuje v Hampstead, Londýn, UK. Rozhovor jsem vedla nejen s učitelkami této mateřské školy, ale také s dalšími třemi učitelkami odlišných předškolních institucí v Londýně (včetně z přípravného ročníku), jelikož se v Anglii mateřské školy mohou od sebe také velice lišit. V České republice jsem vedla rozhovor s panem učitelem jedné z mateřských škol, kam jsem měla také možnost chodit na praxi. Dále jsem uskutečnila další rozhovor s paní učitelkou z odlišné mateřské školy. Připravila jsem si několik otázek, které byly součástí polostrukturovaného rozhovoru (uvedeny v Příloze č. 1). Během samotného rozhovoru však došlo i k dalším tématům. V bakalářské práci jsou porovnávány dvě mateřské školy, a to Hampstead Activity Nursery a jedna mateřská škola z České republiky. Uskutečněné rozhovory s učitelkami z dalších mateřských škol a dále v textu prezentované výsledky doplňují představu o rozdílnosti nejen v rámci jednotlivých zemí, ale i v rámci jednotlivých mateřských škol. Celkem byly realizovány 2 rozhovory s učiteli mateřských škol v České republice a 4 rozhovory s učiteli mateřských škol v Anglii.

Metoda pozorování

Podle Průchy (2015) je metoda pozorování „královskou“ metodou přírodních a sociálních věd, ale také v pedagogice. Pozorování musí být podle autora plánované, systematické a objektivní. Výzkumník musí předem mít připraveno co, kdy a jak chce pozorovat a nezasahuje do přirozeného průběhu činností, ale objektivně je zaznamenává.

Dále je podle Gillnerové a Mertina (2010) důležité ujasnit si cíl pozorování. Pozorování rozlišujeme na strukturované a nestrukturované. Strukturované pozorování předpokládá vytvoření obsahových kategorií pro sledované jevy. V nestrukturovaném

pozorování postupujeme tak, že zaznamenáváme jevy, které jsme zaregistrovali. Je to náročnější postup, jelikož nám může cokoli uniknout v době zapisování. Vhodné je používat technické prostředky, jako například videozáznam, díky kterému je možné opakovaně analyzovat danou situaci.

Metoda rozhovoru

Rozhovor je metoda náročná. Jak uvádějí Gillnerová a Mertin (2010), musíme vědět na co, kdy a jak se ptát a jak interpretovat získané údaje. Výsledky nám mohou zkreslit nevhodně formulované otázky nebo správné otázky položené v nepravou dobu. Rozhovor můžeme vézt s učiteli, rodiči i dítětem. Podobné jako u pozorování rozhovor rozlišujeme na strukturovaný a nestrukturovaný. U strukturovaného rozhovoru jsou předem připravené jednotlivé otázky, u nestrukturovaného rozhovoru je průběh rozhovoru volný, který je ovšem náročnější. V rámci uskutečněného výzkumného šetření bylo využito polostrukturovaného rozhovoru.

6 Výsledky

6.1 Mateřská škola v České republice

Mateřská škola se nachází v jednom z měst Jihočeského kraje. Město má v současné době cca 12 tisíc obyvatel a celkově sedm mateřských škol.

Charakteristika mateřské školy

Mateřská škola je umístěna v přízemní samostatné budově a je obklopená velkou zahradou, která je rozdělená na horní a dolní část. Na budovu školy navazuje také velká terasa pro hry a svačiny dětí. Mateřská škola má celkem čtyři třídy nazvané podle základních barev a rozdělené podle věku dětí. Mateřská škola nabízí kapacitu 112 míst. V Modré a Žluté třídě jsou děti spíše starší a mají kapacitu 28 dětí. V Zelené a Červené třídě je kapacita 25 dětí. V Červené třídě jsou nejmladší děti ve věku 2–3 let. Třídy jsou homogenní i heterogenní, o umístění rozhodují schopnosti dětí, jejich potřeby i přání rodičů.

Každá třída má vlastní šatnu, které jsou rozdělené také podle barev tříd, a jsou umístěné u vchodu mateřské školy. Dlouhá budova je rozdělena chodbou na dvě části. Na jih jsou situovány všechny čtyři třídy s vlastním sociálním zařízením a umývárny, rozlišené základními barvami a ateliér. Druhou stranu tvoří kuchyně s jídelnou, divadelní koutek, kancelář vedoucí školní jídelny, sborovnou a ředitelnu. Z každé třídy se dá vyjít na terasu.

Organizační řád mateřské školy

06:15 - 08:30 přivítání, volné hry

08:30 - 08:45 ranní rituál, pohybová cvičení, s hudbou, s pomůcky

08:45 - 09:00 dopolední svačina – na výběr: ovoce, cereálie, jogurt, sušené ovoce, koláčky, namazaný chleba, apod.

09:00 - 09:30 rozvoj dovedností, kreativní tvorba, řízené aktivity

09:30 - 11:30 venkovní hry, sport

11:30 - 12:30 hygiena, oběd

12:30 - 14:30 odpolední spánek, čas na čtení

14:30 - 15:00 odpolední svačina

15:00 - 16:30 volné hry

Provozní doba mateřské školy je od 6:15 do 16:30, v 16:30 se mateřská škola zavírá.

Rodiče obvykle přivádějí děti do 8:00 hodin. Po dohodě s pedagogem třídy se to může změnit podle potřeby rodičů.

Budova je uzamčena od 8:00 do 12:00 a od 12:30 do 14:30 hodin. z důvodu bezpečnosti. Venku je umístěn zvonek s kamerovým systémem, zvonit se může do jednotlivých tříd. Rodiče mohou vyzvedávat děti po obědě od 12:00 hodin do 13:00 hodin nebo po odpolední svačině v době od 14:45 hodin do 16:30 hodin.

Materiální podmínky

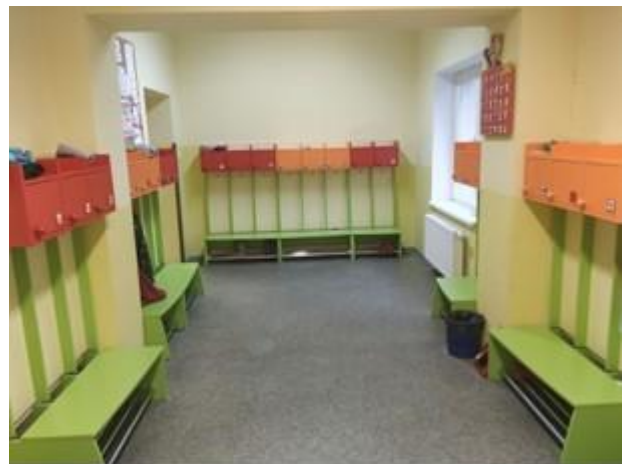
Mateřská škola je přízemní dlouhá budova, která je obklopená zahradou. Zahrada nabízí velkou nafukovací trampolínu, tři pískoviště, houpačky, skluzavky a prolézačky, mlhoviště (venkovní dětská letní sprcha) a veliké týpí, které slouží k odpočívání dětí i jako přírodní učebna. Pro spolupráci s rodinou slouží velký altán, který je využíváný k programům pro rodiče. V interiéru budovy, jak jsem již zmínila, se vyskytuje jídelna, na kterou navazuje divadelní koutek a pódium, které se využívá jako kino (děti tu sledují pohádky přes projektor) a také ke kulturním akcím pro rodiče, děti i obyvatele sousedního Domu s pečovatelskou službou.

Třídy mají ve svém označení základní barvy, jsou vybaveny nábytkem, který je pro děti vhodný, umožňuje jim samostatnou volbu hračky a splňuje hygienické a bezpečnostní požadavky. Pro své pracovní či výtvarné činnosti si děti mohou samy volit různé druhy

materiálů, mají k dispozici klavír i různé rytmické nástroje. Každá třída má prostor pro tělovýchovné chvíle, výtvarný koutek a dětskou knihovnu. Třídy jsou vyzdobeny dle tvořivosti učitelek a dětí. Na chodbě i v šatnách se vystavují produkce dětí a také informace pro rodiče.

Sborovna slouží jako zázemí pro pedagogický personál, je vybavena výpočetní technikou, odbornou i metodickou knihovnou pro možnost samostudia jednotlivých pedagogů. Sborovna slouží i pro logopedickou ambulanci, kde klinický logoped pravidelně 1x za 3 týdny pracuje s dětmi s logopedickými vadami.

Obr. 1: Fotodokumentace mateřské školy v České republice

Zdroj: Vlastní (2020)

Životospráva

Vlastní školní jídelna zajišťuje stravování dětí. Velký důraz je kladen na správnou a pestrou skladbu jídelníčku, výběr kvalitních potravin a zavádění nových receptur. Stravování v mateřské škole se řídí platnou legislativou v této oblasti. Přípravují se zde obědy a dopolední i odpolední svačiny. Oběd je složen z polévky a hlavního jídla. Střídají se masové a bezmasé dny. Děti si berou jídlo a nápoje samy. Dbá se na to, aby se děti naučily pravidlům stolování. Dopolední svačiny jsou každý den v týdnu jiné, k tomu dostanou děti ovocné či zeleninové tácy, ze kterých si mohou brát a odpoledne mají většinou chléb s pomazánkou, také s tácem ovoce či zeleniny. Po celý den je zajištěn pitný režim, kde je také možnost výběru mezi čajem či vodou. Všechny děti se stravují v mateřské škole. Rodiče dětí, které mají zvláštní dietu mohou přinést suroviny, ze kterých kuchařky uvaří.

Psychosociální podmínky

Každý den jsou děti dostatečně dlouho venku, kromě zimního období v odpoledních hodinách. Odpočinek a relaxace vychází z věkových a individuálních potřeb dětí. Děti nejsou ke spánku nuceny, pro starší věkovou kategorii, kterým stačí krátký odpočinek, je připraven doplňkový program a klidná činnost dle přání dětí.

Adaptační proces nově příchozích dětí začíná již při zápisu do mateřské školy, který je zároveň dnem otevřených dveří. První dny po nástupu jsou společné s rodiči dle potřeby, s cílem vytvořit dětem pocit bezpečí v novém prostředí. Všichni zaměstnanci vytvářejí prostředí, ve kterém se děti cítí bezpečně a spokojeně. Pedagogové vztahy ve třídě nenásilně ovlivňují prosociálním směrem a vyřazují nezdravé soutěžení dětí.

Řízení mateřské školy a vzdělávací obsah

Škola je samostatným právním subjektem příspěvkovou organizací. Mateřskou školu řídí ředitelka mateřské školy a pod jejím vedením dále vzájemně spolupracuje sedm pedagogů a devět nepedagogických pracovníků.

Třídy v mateřské škole vychází z třídních vzdělávacích programů, které vytvářejí pedagogové jednotlivých tříd pod vedením ředitelky mateřské školy. Tyto vzdělávací programy jsou tematicky zaměřené dle měsíců.

Spoluúčast rodičů a komunikace s rodinou

V květnu se koná zahradní slavnost, kde se vystavují nejlepší výkresy všech dětí ve venkovním prostoru, jsou zváni rodiče i ostatní rodinní příslušníci, hraje kapela, rodiče obvykle přinesou „něco k zakousnutí“, zbytek připraví kuchařky.

O Vánocích se rodiče a děti zapojují do dílniček, kde si společně vyrobí výrobek s vánoční tematikou, případně se zapojí do výroby Vánoční spirály.

Komunikace s rodičem nejčastěji probíhá v době předávání (a vyzvedávání) dítěte, nebo na rodičovských schůzkách, které probíhají jednou ročně. Rodič s učitelem může také komunikovat případně i přes mail, podle potřeb. Obecné informace pro rodiče jsou

vystaveny ve vestibulu mateřské školy, kdežto podrobnější informace týkajících se jednotlivých tříd se nacházejí v konkrétních šatnách.

Pravidla a rituály vybrané (červené) třídy

Červená třída pracuje s nejmenšími dětmi a pravidelným rituálem je ranní pozdravení písničkou a tleskáním na slyšení svého jména. „Kdepak máme dneska holku, jmenuje se (jméno) a kdepak máme dneska kluka, jmenuje se (jméno).“ Dalším oblíbeným ranním rituálem je pohybová písnička – „Šlapu si to do školky“, kde děti navrhují, jak se dá přijít do mateřské školy. Skákat, lézt, šlapat, po špičkách, po patách, pozadu, letět apod. Dalším rituálem je čtení knížky před spaním. Čte se pokaždé stejná pohádka celý týden, aby si jí děti pamatovali a rozeznali ji. Děti se vždy těší na obrázky, ukazují se individuálně v postýlkách.

Osobní svoboda a volnost dětí je respektována, však omezena pravidly chování, které jsou ve škole stanoveny. Děti s pedagogem spoluvytvářejí pravidla chování, která pomáhají formovat kolektiv dobrých kamarádů. Třída se řídí obvyklými pravidly slušného chování, kamarádství a základními morálními hodnotami.

Výhody a nevýhody mateřské školy pohledem pedagoga

Pedagog vnímá výhodu především ve venkovním prostoru. Velká zahrada je rozhodně výhodou pro dopolední a odpolední hry dětí, ven se chodí téměř za každého počasí. Děti mají na výběr kromě hraček do pískoviště i odrážela, nafukovací trampolínu, houpačky apod. Děti dále s oblibou pozorují mravence, kteří bydlí na dolní zahradě ve velkém mraveništi. Další výhodou mateřské školy je kromě materiálního zabezpečení i sehraný, semknutý kolektiv a relativně malý počet tříd, kde každý zná každého a prostředí tím vzniká kvazi rodinné. Další výhodou podle pedagoga je vlastní kuchyně. Nevýhody v mateřské škole nevidí.

6.2 Mateřská škola v Anglii

Mateřská škola se vyskytuje v severní části Londýna, v oblasti Hampstead. V současné době je v Londýně přibližně 10 milionů obyvatel. Mateřská škola je soukromá a funguje celoročně, z důvodu pracujících rodičů. V příloze uvádím platové podmínky pro rodiče.

Charakteristika mateřské školy

Mateřská škola je umístěna uvnitř kostela, který byl částečně rekonstruován, aby mohla mateřská škola splňovat všechny zdravotní a bezpečnostní opatření potřebné pro děti. Prostory v mateřské škole se skládají ze třech tříd, dětské umývárny a kuchyně. Třídy jsou rozděleny podle věku dětí. U vchodu budovy se vyskytuje také malá kancelář. V přední části mateřské školy se nachází malá uzavřená zahrada, kde si děti mohou hrát. Na zahradě i v budově se využívají kamerové systémy. Ve vestibulu u vstupu je vybudovaný monitor, pomocí kterého mohou rodiče sledovat jejich děti ve třídách. Mateřská škola přijímá děti od třech měsíců do pěti let a nabízí i místa na částečný úvazek. Kapacita v instituci je 33 míst.

Organizační řád mateřské školy

8:00 – 8:45 – volná hra

8:45 – 9:00 – ranní pozdrav

9:00 – 9:30 – snídane

9:30 – 10:30 – volná hra

10:30 – 10:45 – svačina (rozinky a sušenka, mléko či voda)

10:45 – 12:15 – volné hry, aktivity na volbě dítěte (podle výběru učitelky)

12:15 – 12:45 – oběd

12:45 – děti spí, a ty, které nespí, jdou ven si hrát či do jiné třídy; děti se budí průběžně, podle přání rodičů (nejdéle se spí do 15:00 hodin)

14:30 – 15:15 – svačina (většinou ovoce či sušenka, v létě i zmrzlina)

16:00 – 16:30 – večeře

16:30 – 18:00 – volná hra na zahradě, pokud je ošklivé počasí tak děti obvykle sledují pohádky.

18:00 – MŠ se zavírá (hrozí pokuta, pokud rodič přijde pozdě).

Rodiče si mohou děti vyzvednout kdykoliv po obědě až do zavírací doby. Zároveň je možné dítě do mateřské školy přivést po obědě až na odpolední hodiny.

Pozdní vyzvednutí dítěte znamená pro rodiče postih ve formě pokuty ve výši patnácti liber za prvních 15 minut (za každých dalších 15 minut se pokuta zvyšuje o dalších 15 liber). Peníze jsou přímo vypláceny dvěma pracovníkům, kteří v mateřské škole zůstali.

Každý pátek se musí vyklidit hračky, stoly a ostatní věci patřící mateřské škole z hlavní haly kostela do jedné z tříd, jelikož je kostel o víkendech v provozu. V pondělí ráno se všechno vybavení opět vyndá a vyskládá se zpět do haly.

Mateřská škola běží celoročně, s výjimkou dvou týdnů v srpnu, týden o Velikonocích, o všech státních svátcích a dva týdny přes Vánoce a Nový rok.

Materiální podmínky

Mateřská škola se nachází v kostele. Kostel je během týdne zavřený, avšak funguje standardně o víkendech. V kostele jsou předělány čtyři místnosti, z nichž je jedna školní kuchyně. Další tři místnosti jsou uzpůsobeny do tříd vyhovujících pro mateřskou školu a pro děti. Třídy jsou rozdělené podle věku. Hlavní a největší třída je určena pro nejstarší děti, ve věku přibližně 2–5 let. V zadní části hlavní třídy jsou dveře vedoucí do další místnosti, která je určena nejmenším dětem ve věku třech měsíců až přibližně rok či rok a půl. Poslední třída se vyskytuje u kuchyně v zadní části kostela a je určena pro děti ve

věku přibližně od jednoho roku do dvou let. Šatny děti nemají, nicméně má každé dítě ve vlastní třídě věšák se svým jménem a fotkou obličeje. V mateřské škole se děti ani pracovníci nepřezouvají, avšak ve třídě je botník, pokud by si dítě chtělo sundat boty. Když je dítěti více jak dva roky, dostane od mateřské školy uniformu, která se skládá z trička, mikiny a tepláků. Nosit jí nemusí, ale je to doporučeno, aby si děti vlastní oblečení neušpinily.

Před vchodem mateřské školy je malá zahrada, skrze kterou se vstupuje do budovy. Děti zde tráví většinu času. Nacházejí se tu tříkolky, autíčka, míčky, skluzavky apod. Zahrada je ohraničena plotem. Vstup do mateřské školy je po celý den uzavřen.

Dále se zde vyskytuje u vstupu kancelář, která je vybavena kuchyňkou pro personál. V zadní části kostela se za třídou batolat nachází kuchyně. V rohu hlavní kostelní haly jsou vyskládány stolečky a židličky, které tvoří „jidelnu“. Stolečky jsou obklopeny bednami hraček, které vytváří zdi, aby děti po kostele neběhaly. Kočárky dětí se uloží v hale u hlavního vchodu.

Manažerka (v této mateřské škole je vedoucí učitelkou manažerka) se rozhodne, které z hraček uskladněných v bednách v hale se za daný den mohou vyndat. Tyto hračky se rozloží na koberecích v největší třídě a děti si poté vybírají, s čím si chtějí hrát, přičemž některé hračky jsou ve třídě neustále. Nejmladší děti mají ve své třídě hračky uzpůsobeny jejich věku. Taktéž i batolata, v případě že nejsou zrovna spojeny s nejstaršími dětmi. V hlavní třídě se vyskytuje čtecí koutek s dětskou knihovnou, odkud si mohou děti půjčovat knihy. Zde se na zdi objevuje „Kniha měsíce“, kterou děti daný měsíc společně s pracovníky četly. V dalším koutku třídy se objevuje kuchyňka i divadelní část s převleky. Zdi třídy zdobí básničky a výrobky dětí, vláček s jejich daty narozenin a na určité části zdi jsou fotky dětí s rodinami.

Umývárny se nacházejí v chodbě před hlavní třídou nedaleko kanceláře. Celkově jsou zde tři toalety, přičemž jedna má neuzamykatelné dveře. Zbylé nikoliv, jsou odděleny zdí. Děti vlastní ručníky nemají, užívají jednorázové ubrousky. V umývárně jsou uloženy hygienické potřeby dětí, jako například pleny, vlhké ubrousky apod.

Obr. 2: Fotodokumentace mateřské školy v Anglii

Zdroj: Vlastní (2019)

Životospráva

Ráno mají děti k snídani na výběr mezi cereáliemi a k pití si mohou vybrat buď mléko nebo vodu. K svačině mají rozinky v misce se sušenkou. Opět si mohou vybrat, zda chtějí mléko či vodu. K obědu mají hlavní jídlo, k tomu čerstvou zeleninu a poté nějaký dezert. K pití si mohou vybrat mezi šťávou či vodou. Děti obědvají všichni společně, nejmladší i nejstarší. Děti mladší dvou let mají jiné jídlo, které jim je věkově vhodné. Při podávání jakýchkoliv pokrmů musí pracovníci používat jednorázové rukavice.

Ve třídách se v průběhu dne nevyskytují nápoje. Pitný režim je zajištěn tak, že pokud má dítě žízeň, požádá jednoho z pracovníků, který mu poskytne nápoj. V teplých měsících je venku k dispozici velká nádoba s vodou s jednorázovými pohárky pro děti. Jelikož je nádoba příliš těžká, nápoje podávají pracovníci mateřské školy.

Jídlo, které se v mateřské škole vaří, je – kromě ryb – vegetariánské a namísto masa mají veganské substituty, jako například „Quorn“. Děti v Mateřské škole snídají, obědvají i večeří.

Psychosociální podmínky

Rodiče mají možnost trávit čas s dítětem v mateřské škole týden předtím, než oficiálně začne dítě do mateřské školy chodit, aby si vybudoval pocit jistoty a bezpečí. Adaptační proces dává rodičům také příležitost se seznámit s klíčovou osobou, která se bude o jejich dítě nejvíce starat. S klíčovým pracovníkem si mohou v adaptačním týdnu probrat informace o dítěti, jako například co má rádo či nemá, spací režim apod. Adaptační proces je zadarmo a může trvat dva až sedm dní. Pracovníci se podílejí na tom, aby byly děti v mateřské škole spokojené a aby se cítily bezpečně.

Děti tráví většinu času venku na zahradě, pokud to počasí dovoluje. Odpolední odpočinek vychází nejen z věkových a individuálních potřeb dětí, ale i podle přání rodičů. Pokud si rodič nepřeje, aby jejich dítě spalo, tak nespí a má možnost si venku hrát, či si vevnitř hrát potichu s hračkou dle jeho přání.

Řízení mateřské školy a vzdělávací obsah

Mateřská škola je soukromá instituce patřící soukromému majiteli – vlastníkovi, který instituci řídí. Avšak majitel v mateřské škole nepracuje, domlouvá se a předává informace přes manažerku, která instituci řídí a také v ní pracuje. Vlastník má ale přístup ke kamerovým systémům v budově a sleduje dění z domova. V mateřské škole je 10 pracovníků. Manažerka, kuchařka a uklízečka jsou navíc. Poté na výpomoc mají občasné studenty na částečný úvazek. Všichni pracovníci v mateřské škole se zúčastňují výcvikových kurzů a také pediatrického kurzu první pomoci, pro případ nouze. Pracovníci se též zúčastňují pravidelných společných schůzí, určených k diskuzi a vyřešení jakýkoli případných problémů.

Všechny třídy v mateřské škole mají vlastní týdenní plán, který je pověšen ve třídě společně s pololetním plánem a individuálními plány pro každé dítě ve třídě. Mateřská škola poskytuje pro děti široký výběr aktivit a pomůcek, aby byla zaručena jejich stimulace ve vývoji v sedmi oblastí učení, které jsou vypsány v EYFS.

Spoluúčast rodičů a komunikace s rodinou

Ve zmíněné mateřské škole se aktivity pro účast rodičů nekonají, nicméně se zde standardně slaví s dětmi Halloween, karneval, narozeniny apod. O Vánocích mateřskou školu navštěvuje Santa Claus.

Každé dítě má vlastní individuální desky, které obsahují průběh jeho učení v mateřské škole a jeho pokroky. Desky obsahují zprávy, denní záznamy, fotografické záznamy apod. Všechny děti mají informace o obědě, spaní a přebalování ve vlastních deskách, jako způsob informování rodičů. Rodiče si desky mohou případně půjčit na večer domů a ráno je opět vrátit. Mladší děti, do dvou let, mají záznam s názvem „Můj den v mateřské škole“, ve kterém je psáno, co měly děti k jídlu, kolikrát bylo přebalováno, v kolik hodin usnulo apod. Rodiče k ní mají přístup. Starší děti od dvou do pěti let mají tyto informace zobrazené na bílé tabuli ve vestibulu pro rodiče.

Pravidla a rituály třídy

Ranní rituál v 08:45 –

„Good morning, good morning, good morning to you,

Good morning, good morning and how do you do?

Hello how are you,

hello how are you,

hello how are you, how are you today?

It's good to see ___ again, it's good to see ___ again,... (všechna jména dětí i pracovníků).

How are you today?

Určitá pravidla v uvedené mateřské škole s dětmi nemají.

Výhody a nevýhody mateřské školy pohledem pedagoga

Pracovník vidí výhodu ve velkém počtu pracovníků v mateřské škole. Dětem se tak mohou věnovat individuálně podle jejich potřeb.

Nevýhoda podle pracovníka je malý prostor mateřské školy. Instituce se vyskytuje v kostele a zahrada je též celkem malá, omezující velký pohyb dětí.

7 DISKUZE

Kromě pozorování a rozhovorů s učiteli konkrétních mateřských škol jsem vedla rozhovor ještě se čtyřmi pracovníky odlišných mateřských škol v Anglii a se dvěma učiteli mateřských škol v České republice. Důvodem bylo poukázat na rozdíly nejen mezi mateřskými školami obou zemí, ale i jak odlišné mohou být v Anglii samotné mezi sebou. Předškolní instituce v České republice jsou si podobné tím, že fungují na způsobu řízených a pohybových činností a jsou si vcelku podobné (pracují převážně na stejném principu, zatímco v Anglii je průběh více individuální). V Anglii se odlišují v mnohem větší míře. Zde ve své práci srovnávám jednu instituci, ale musíme brát ohled na to, že se tyto příklady nedají použít jako charakteristika všech předškolních institucí, pouze jako jedna z možností náhledu, jak to ve zmíněné zemi může fungovat. Z rozhovorů s participanty jsem došla k závěru, že jeden z největších rozdílů mezi mateřskými školami v Anglii a v České republice je vybudovaný kamerový systém v anglických institucích. Jeden participant uvedl, že si lze stáhnout aplikaci, pomocí které mohou rodiče přes tyto kamery dokonce sledovat své dítě v mateřské škole z jejich zařízení. Avšak podle jiného participanta v Anglii tato možnost v jejich instituci nebyla, i když zde kamerový systém fungoval také. V českých mateřských školách kamerový systém ve třídách zaveden není.

Mateřské školy v obou zemích se od sebe mohou lišit také v komunikaci s rodinou. Jeden participant při rozhovoru uvedl, že v jejich mateřské škole v Anglii vedli podrobné záznamy každého dítěte, které byly denně psány a zakládány do desek, které se poté nechávaly v předsíni, pro možnost náhledu rodičů. Na základě výpovědi všech participantů se společně shodli na způsobu komunikace při osobním kontaktu s rodičem, kdy dítě předávali či vyzvedávali.

Mezi mateřskými školami je velký rozdíl v organizačních formách. V České republice je zaveden způsob řízených aktivit, kde pedagog podporuje nejen spolupráci a prosociální chování mezi dětmi, ale i rozvíjí všechny aspekty vývoje dětí, které jsou potřebné. V Anglii je zaveden spíše způsob spontánních her a děti mají více volnosti. Aktivity s pracovníky jsou více nahodilé, podle jejich rozhodnutí během dne (nemají pevně dány

aktivity v harmonogramu). V dopoledních hodinách jsou často pro děti na stole připraveny výtvarné pomůcky a ony samy rozhodují, zdali se chtějí výtvarných aktivit účastnit či nikoliv. I v Anglii však existují konkrétní instituce, ve kterých jsou některé činnosti vedené a naučné, ale jelikož jsou v mateřských školách děti mladší (do čtyř let), zaměřují se hlavně na spontánní hru.

Dalším z rozdílů je povinná docházka do posledního ročníku v české mateřské škole, kdežto v Anglii je předškolní vzdělávání nepovinné. Paradoxně v obou zemích je vzdělávání povinné od pěti let, avšak zatímco dítě v České republice je pořád v mateřské škole, v Anglii již dítě nastupuje do prvního ročníku základní školy (v České republice dítě nastupuje do základní školy standardně v šesti letech).

Adaptační procesy v obou mateřských školách se poměrně podobají. Rodiče mohou trávit určitý čas ve třídách s dětmi v období nástupu do instituce. V obou zařízeních je hlavním cílem vytvořit dětem pocit bezpečí v novém prostředí.

Všem participantům jsem kladla dále otázku, s jakým problémem se potýkají v jejich mateřské škole nejvíce. Dva z šesti participantů se shodli na tom, že obvyklým problémem bývají rodiče. Jeden z učitelů konkrétně uvedl, že jsou někteří rodiče *„neochotní vychovávat své děti, očekávají, že budou pedagogové suplovat za jejich neschopnost udat dětem hranice a být laskavě důslední.“* Problém podle dalších dvou komunikačních partnerů z Anglie byl nedostatek financí a dotací pro předškolní vzdělávání, rodiče si předškolní vzdělávání musí platit a sumy jsou tak vysoké, že si to často dovolit nemohou. Další participant uvedl problém v počtu dětí ve třídě na jednoho pedagoga. Poslední respondent viděl problematiku v technologii. Malé děti už vlastnili technologické prostředky, a tak se tomu v jejich instituci snaží vyhnout.

Jako zajímavost bych zde uvedla rozdílné pohledy mateřských škol na soutěživé hry. V anglické instituci se soutěživé hry běžně hrály, na rozdíl od mateřských škol v České republice, kde se podporovaly spíše prosociální hry a soutěživé hry se zavrhovaly.

Další zajímavostí v Anglii jsou agentury. Pokud v určitý den nemá mateřská škola dost pracovníků, například z důvodu onemocnění, škola může zavolat agenturu, která jim poskytne pracovníka na ten den, či na pár hodin podle potřeby.

Odlišnosti můžeme pozorovat i ve způsobu stravování. Podle odpovědi jednoho respondenta z mateřské školy v Anglii se v jejich instituci nevařilo, děti si nosily vlastní jídlo z domova. V další instituci se vařilo, ale pouze vegetariánská jídla. V mateřských školách v Anglii se převážně nevaří a pokud se vaří, tak často vegetariánské pokrmy. Podle mého názoru je to především kvůli odlišným kulturám a náboženstvím, kde některá jídla nemohou být konzumována.

Spaní v anglické mateřské škole spíše fungovalo podle volby rodičů. Mohli si vybrat, zda bude dítě spát dvě a půl hodiny, hodinu, půl hodiny apod. Pokud si ale rodiče nepřáli, aby jejich dítě spalo, tak dítě spát nebude. Podle dalšího účastníka z jiné mateřské školy se u nich nespalo vůbec. Na rozdíl od české mateřské školy, kde je odpolední odpočinek důležitá část. Děti starší, které spát nechtěly, či měly dostatek odpočinku, si mohly u stolu v tichosti něco dělat.

Uvedla bych zde i rozdíl v hudebních činnostech. Podle vlastních zkušeností v českých mateřských školách bývá ve třídách pro učitele alespoň jeden hudební nástroj, například klavír či kytara. V Anglii to tak nebývá. V mateřské škole, kde jsem téměř čtyři měsíce pracovala, také žádné nástroje neměli, a tak jsem si nosila vlastní kytaru. Bylo zřejmé, že to pro ně běžné nebylo, jelikož byly děti i pracovníci nadšení pokaždé, když jsem kytaru přinesla.

Mezi zeměmi se liší také počet dětí na učitele i požadavky na kvalifikaci učitele mateřské školy. V České republice připadá počet 24 dětí na učitele, maximální počet se avšak povoluje až na 28 dětí. V Anglii je počet dětí na učitele rozdělen podle věku dětí, jak jsem uváděla výše. Kvalifikaci v České republice je možné dosáhnout třemi způsoby. Na střední škole, vyšší odborné škole a na vysoké škole. Na rozdíl od Anglie, kde lze kvalifikaci získat přes kurzy. Dále jsou odlišné stupně učitele, podle náročností a délky

kurzů a rozdělují se na Levely. Level 4 a výše mají možnost pracovat jako manažer v mateřské škole.

Mezi mateřskými školami v obou zemích se nachází velké množství odlišností, avšak cíle, které instituce sledují, se v částech také podobají. Pedagogové a pracovníci v obou zařízeních se zaměřují na to, aby se děti cítili v mateřských školách bezpečně a spokojeně.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na srovnání předškolních zařízení v Anglii a v České republice, konkrétně srovnání dvou mateřských škol.

Z uvedených výsledků vyplývá, že odlišnost v mateřských školách v obou zemích najdeme jak v organizaci, tak i v kvalifikaci a počtu pracovníků v instituci. Kurikulární dokumenty se mezi zeměmi liší, ale v určitých částech se také i podobají, například v cílech. Obě mateřské školy se zaměřují na přípravu dítěte do budoucnosti, k samostatnosti a také na jeho zdravý fyzický a psychický rozvoj. Rozvíjí grafomotoriku, gramotnosti a fantazii. Zmíněné instituce podporují děti též v budování vztahů mezi vrstevníky, avšak školy plní tyto zmíněné cíle rozdílným způsobem.

Jak se ukázalo, anglické předškolní instituce se zaměřují především na volnou hru. České instituce mají vybudovaný systém řízených aktivit, dětem však také poskytují dostatek času na volnou hru.

Někteří z participantů se shodli na problémech mateřských škol, i na výhodách a nevýhodách konkrétních oblastí předškolního vzdělávání. Podotkla bych zde, že podle jednoho z participantů, ačkoli uvedl výhody v mateřské škole, je zastáncem názoru, že pokud je to možné, aby bylo dítě doma v péči rodičů do nástupu do školy, je to pro něj ta nejlepší možnost.

Závěrem práce bych shrnula, že mateřské školy v Anglii a v České republice mají mnoho odlišností, ale stejně tak i mateřské školy v Anglii se mezi sebou mohou ve větší míře odlišovat.

POUŽITÉ ZDROJE

Bertram, T. & Pascal, CH. *The OECD Thematic Review of Early Childhood Education and Care: Background Report for the United Kingdom*. Dostupné z <http://www.oecd.org/education/school/2479205.pdf>[cit. 2019-11-11].

Brehony, K. (2020). Nursery Schools. *Encyclopedia of Children and Childhood in History and Society*. Dostupné na <https://www.encyclopedia.com/children/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/nursery-schools>

DayNurseries. (2014). *Childcare: How the UK compares to rest of Europe*. Dostupné z <https://www.daynurseries.co.uk/news/article.cfm/id/1563511/childcare-how-uk-compares-europe>

Department of education: *Early years education*. Dostupné z <https://www.education-ni.gov.uk/articles/early-years-education>

Early Education: *Development Matters in the Early Years Foundation Stage*. Dostupné z <https://www.early-education.org.uk/development-matters>

Eurydice. (2019). *Early childhood education and care*. Dostupné z https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-education-and-care-93_en

Foundation Years: *EYFS Statutory Framework*. Dostupné z <https://foundationyears.org.uk/eyfs-statutory-framework/>

Foundation Years. (2019). *School reception class*. Dostupné na <https://foundationyears.org.uk/2019/08/11872/>

Greater London Authority. (2012). *Tackling childcare affordability in London*. Dostupné z: <https://www.london.gov.uk> › ...PDF Tackling childcare affordability in London - London Gov

Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál.

- JANA. (2015). *Předškolní vzdělávání*. Dostupné z <https://www.velka-britanie.co.uk/predskolni-vzdelavani/>
- Kern, H. (2006). *Přehled psychologie*. 3. vydání. Praha: Portál.
- Matějček, Z. (2005). *Prvních 6 let ve vývoji a výchově Dítěte*. Praha: Grada.
- Melhuish, E. (2013). *Research on Early Childhood Education in the UK*. Handbuch Frühkindliche Bildungsforschung. 213. 10.1007/978-3-531-19066-2_15.
- Nutbrown, C., & Clough, P. (2013). *Early childhood education: History, philosophy and experience*. Second edition.
- Oprailová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.
- Oprailová, E., & Gebhartová, V. (2011). *Rok v mateřské škole*. 2. vydání. Praha: Portál.
- Průcha, J. (2017). *Moderní pedagogika*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál.
- Průcha, J. (2015). *Přehled pedagogiky*. 6. aktualizované vydání. Praha: Portál.
- Průcha, J. (2012). *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 2. aktualizované vydání. Praha: Portál.
- Průcha, J. (1999). *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha: Portál.
- Simonova, J., & Potužníková, E., & Strakova, J. (2018). *Poslání a aktuální problémy předškolního vzdělávání – postoje a názory ředitelek mateřských škol*. ORBIS SCHOLAE. 2017. 71-91. 10.14712/23363177.2017.18.
- Syslová, Z. (2016). *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Praha: Wolters Kluwer.
- Šmelová, E., & Prášilová, M. a kol. (2018). *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál.
- Šulová, L. (2010). *Raný psychický vývoj dítěte*. 2. vydání. Vydala Univerzita Karlova v Praze.

Tickell, D.C. (2011). *The Early Years: Foundations for life, health and learning. An Independent Report on the Early Years Foundation Stage to Her Majesty's Government.*

Walterová, E. (2006). *Srovnávací pedagogika: Vývoj a proměny v globálním kontextu.* Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.

West, A., & Noden, P. (2016). *Public funding of early years education in England: An historical perspective.* Clare Market Papers, 21. London School of Economics and Political Science, Department of Social Policy, London, UK. Dostupné z <http://eprints.lse.ac.uk/67879>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Struktura rozhovoru

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru MŠ v České republice

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru MŠ v Anglii

Příloha č. 4: Tabulka ceny MŠ v Anglii

Příloha č. 1: Struktura rozhovoru

Struktura rozhovoru

1. Jakou máte kvalifikaci?
2. Jak dlouho pracujete v oblasti předškolního vzdělávání?
3. V jakém typu instituce pracujete?
4. Kolik je učitelů/pracovníků v instituci?
5. Kolik dětí máte na jednoho učitele?
6. Používáte média? Jestli ano, jak často a jaký typy média?
7. Jaký je váš způsob komunikace s rodiči?
8. Zapojuje se vaše instituce do výzkumů, projektů?
9. Myslíte, že je váš plat na úrovni vaší práce?
10. Kde dostáváte finance na instituci?
11. Je mateřská škola (instituce) pro děti zadarmo?
12. Jste spokojená s rámcovým programem, se kterým pracujete? (RVP PV, EYFS)
13. Jestli by to bylo možné, udělal/a byste změny v systému předškolního vzdělávání?
14. Jaké jsou výhody v předškolním vzdělávání, ve vašem názoru?
15. Pracoval jste v cizině v mateřské škole či máte zkušenosti s jiným rámcovým plánem?
16. Jaké jsou problémy, se kterými se setkáváte v práci?

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru MŠ v České republice

Rozhovor v MŠ v České republice

1. Jakou máte kvalifikaci?

„Mám střední pedagogickou školu.“

2. Jak dlouho pracujete v oblasti předškolního vzdělávání?

„Pět let.“

3. V jakém typu instituce pracujete?

„V státní mateřské škole.“

4. Kolik je učitelů/pracovníků v instituci?

„V naší MŠ máme devět pedagogů a sedm nepedagogů.“

5. Kolik dětí máte na jednoho učitele?

„U nás ve třídě máme dětí méně narozdíl od ostatních tříd v mateřské škole, jelikož máme nejmenší děti. Ve třídě máme dohromady 10 dětí.“

6. Používáte média? Jestli ano, jak často a jaký typy média?

„Ne. Nejsem nadšenec pro interaktivní, virtuální ani internetové či televizní materiály.“

7. Jaký je váš způsob komunikace s rodiči? (A komunikují rodiče?)

„Klasický. Komunikujeme ústně, při příchodu, odchodu dítěte. Rodiče komunikují dle individuální potřeby.“

8. Zapojuje se vaše instituce do výzkumů, projektů?

„Ano, zapojuje. Konkrétní projekty záleží na vedení školy.“

9. Myslíte, že je váš plat na úrovni vaší práci?

„Nikdo se nebrání zvyšování platů, ovšem problém školství v České republice je hlubšího charakteru než jeho redukce na platové podmínky.“

10. Kde dostáváte finance na instituci?

„Instituce spadá pod stát a zřizovatelem je město.“

11. Je mateřská škola pro děti zadarmo?

„Rodiče platí poplatky dané státem.“

12. Jste spokojený s rámcovým programem, se kterým pracujete?

„Nestěžuji si, RVP je rámcový. Tím má každý svobodu si plán upravit do potřebné roviny, dle individuálních potřeb třídy a poté dále podle okolností, počasí atd.“

13. Jestli by to bylo možné, udělal byste změny v systému předškolního vzdělávání?

„Snížil bych maximální počet dětí ve třídě z 28 na 16 dětí.“

14. Jaké jsou výhody předškolního vzdělávání, dle Vašeho názoru?

„Výhody plynou hlavně pro pracující rodiče. I přesto, že pracuji jako učitel v MŠ, jsem zastáncem názoru, že pokud může dítě být doma v péči rodičů do nástupu do školy, je to pro něj ta nejlepší zkušenost.“

15. Pracoval jste v cizině v mateřské škole či máte zkušenosti s jiným rámcovým plánem?

„Mám zkušenosti se státním předškolním zařízením v Kanadě, Torontě. Aktivita ve třídách byly méně řízené a téměř nekolektivní, a děti měly větší svobodu individuálně experimentovat pod dozorem učitelů.“

16. Jaké jsou problémy, se kterým se setkáváte v práci?

„Nevnímám žádné problémy. V kvalitní sestavě kolektivu pracovníků MŠ, nemáme problémy. Obvyklým problémem bývají občasní rodiče, neschopní či neochotní vychovávat své děti, očekávající že budeme suplovat jejich neschopnost udat dětem hranice a být laskavě důslední.“

Příloha č. 3. Přepis rozhovoru MŠ v Anglii

Rozhovor v MŠ v Anglii

1. Jakou máte kvalifikaci?

„Vystudovala jsem kurzy Level 3 a level 4, poté mám certifikát na předškolní vzdělávání v Ghaně, který je ekvivalent Levelu 3 v Anglii.“

2. Jak dlouho pracujete v oblasti předškolním vzdělávání?

„Dvanáct let.“

3. V jakém typu instituce pracujete?

„Pracuji v soukromé mateřské škole.“

4. Kolik je učitelů/pracovníků v instituci?

„Celkem je v mateřské osm pracovníků na plný úvazek, poté jsou tu další na částečný úvazek a dále sem jezdí navíc pracovníci z agentury a máme tu také občas studenty na částečný úvazek.“

5. Kolik dětí máte na jednoho učitele?

„Zaleží na věkovou kategorii dětí. 0 – 2 let vychází 3 děti na jednoho učitele, 2 – 3 roky vychází 4 na jednoho učitele a 3 – 5 let vychází 8 dětí na jednoho učitele.“

6. Používáte média? Jestli ano, jak často a jaký typy média?

„Ano. Máme počítač, ze kterého dětem pouštíme pohádky denně. Také používáme rádio.“

7. Jaký je váš způsob komunikace s rodiči?

„Nejčastěji s rodiči komunikujeme přes email, poté jsou také rodičovské schůzky, které probíhají jednou za tři měsíce. Dále vedeme podrobné záznamy každého dítěte, které jsou denně psány a zakládány do desek a nechávají se v předsíni, pro možnost náhledu rodičů. Ovšem komunikace občas probíhá i při předávání dětí, ale často to nejsou rodiče, kteří vyzvedávají děti, ale chůvy.“

8. Zapojuje se vaše instituce do výzkumů, projektů?

„Nezapojuje, ovšem tu máme často studentky, které na částečný úvazek pracují, pro praxi i zkušenost.“

9. Myslíte, že je váš plat na úrovni vaší práci?

„Pro mě to jde. Sama tu pracuji na částečný úvazek, protože mám doma děti, tak to osobně pro mě není špatné.“

10. Kde dostáváte finance na instituci?

„Mateřská škola je soukromá, rodiče instituci financují.“

11. Je mateřská škola (instituce) pro děti zadarmo?

„Není. Rodiče platí různě, podle tabulky, která je na naší webové stránce.“

12. Jste spokojená s rámcovým programem, se kterým pracujete? (RVP PV, EYFS)

„Ano jsem. Pokud se v EYFS vyznáš a rozumíš plánu, je to jednoduché sledovat, dává ti příklady, jak s dětmi pracovat.“

13. Jestli by to bylo možné, udělal/a byste změny v systému předškolního vzdělávání?

„Osobně bych přidala více pohybu a pohybových aktivit.“

14. Jaké jsou výhody v předškolním vzdělávání, ve vašem názoru?

„Sociální aspekty jsou podle mě velmi důležité v MŠ. Děti zde mají vrstevníky stejného věku a naučí se socializovat. Mám zkušenosti s dětmi, které do MŠ nechodí a neumí vycházet s ostatními dětmi ani dospělými, bojí se, jsou ze světa vystrašený. Také mají často špatné komunikační schopnosti.“

15. Pracoval jste v cizině v mateřské škole či máte zkušenosti s jiným rámcovým plánem?

„Ano, pracovala jsem v Ghaně. Nebyl tam ale program, který jsme sledovali. Žádný kurikulum či plán neexistoval a učitelé tam většinou nevěděli, co dělali.“

16. Jaké jsou problémy, se kterým se setkáváte v práci?

„Občas je zde špatná komunikace mezi pracovníky a vznikají tak hádky. Poté se vyskytují problematičtí rodiče, kteří nekomunikují.“

Příloha č. 4: Tabulka ceníku MŠ v Anglii

0 – 2 Years

			Per Day	Per Week	Amount payable 1st of the month
Full time	5 Days	8.00 – 6.00	£ 70.50	£ 352.50	£ 1,527.50
	4 Days	8.00 – 6.00	£ 81.50	£ 326.00	£ 1,412.66
	3 Days	8.00 – 6.00	£ 87.50	£ 262.50	£ 1,137.50
	2 Days	8.00 – 6.00	£ 93.00	£ 186.00	£ 806.00
	1 Day	8.00 – 6.00	£ 98.50	£ 98.50	£ 426.83
Mornings	5 Mornings	8.00 – 12.15	£ 49.50	£ 247.50	£ 1,072.50
	4 Mornings	8.00 – 12.15	£ 58.50	£ 234.00	£ 1,014.00
	3 Mornings	8.00 – 12.15	£ 60.50	£ 181.50	£ 786.50
	2 Mornings	8.00 – 12.15	£ 62.50	£ 125.00	£ 541.67
	1 Morning	8.00 – 12.15	£ 70.00	£ 70.00	£ 303.33
Mornings & Lunch	5 Mornings & lunch	8.00 – 1.00	£ 61.50	£ 307.50	£ 1,332.00
	4 Mornings & lunch	8.00 – 1.00	£ 70.50	£ 282.00	£ 1,222.00
	3 Mornings & lunch	8.00 – 1.00	£ 72.50	£ 217.50	£ 942.50
	2 Mornings & lunch	8.00 – 1.00	£ 74.50	£ 149.00	£ 645.67
	1 Morning & lunch	8.00 – 1.00	£ 82.00	£ 82.00	£ 355.33
Afternoons	5 Afternoons	1.30 – 6.00	£ 41.50	£ 207.50	£ 899.17
	4 Afternoons	1.30 – 6.00	£ 47.00	£ 188.00	£ 814.67
	3 Afternoons	1.30 – 6.00	£ 49.00	£ 147.00	£ 637.00
	2 Afternoons	1.30 – 6.00	£ 50.00	£ 100.00	£ 433.13
	1 Afternoon	1.30 – 6.00	£ 58.00	£ 58.00	£ 251.33

2 - 5 Years

			Per Day	Per Week	Amount payab 1st of the monti
Full time	5 Days	8.00 – 6.00	£ 63.50	£ 317.50	£ 1,375.83
	4 Days	8.00 – 6.00	£ 74.00	£ 296.00	£ 1,282.67
	3 Days	8.00 – 6.00	£ 76.00	£ 228.00	£ 988.00
	2 Days	8.00 – 6.00	£ 80.00	£ 160.00	£ 693.33
	1 Day	8.00 – 6.00	£ 88.00	£ 88.00	£ 381.33
Mornings	5 Mornings	8.00 – 12.15	£ 45.00	£ 225.00	£ 975.00
	4 Mornings	8.00 – 12.15	£ 53.00	£ 212.00	£ 918.67
	3 Mornings	8.00 – 12.15	£ 54.00	£ 162.00	£ 702.00
	2 Mornings	8.00 – 12.15	£ 56.00	£ 112.00	£ 485.33
	1 Morning	8.00 – 12.15	£ 64.50	£ 64.50	£ 279.50
Mornings & Lunch	5 Mornings & lunch	8.00 – 1.00	£ 57.00	£ 285.00	£ 1,235.00
	4 Mornings & lunch	8.00 – 1.00	£ 65.00	£ 260.00	£ 1,126.67
	3 Mornings & lunch	8.00 – 1.00	£ 66.00	£ 198.00	£ 858.00
	2 Mornings & lunch	8.00 – 1.00	£ 68.00	£ 136.00	£ 589.33
	1 Morning & lunch	8.00 – 1.00	£ 76.50	£ 76.50	£ 331.50
Afternoons	5 Afternoons	1.30 – 6.00	£ 38.50	£ 192.50	£ 834.17
	4 Afternoons	1.30 – 6.00	£ 45.00	£ 180.00	£ 780.00
	3 Afternoons	1.30 – 6.00	£ 47.00	£ 141.00	£ 611.00
	2 Afternoons	1.30 – 6.00	£ 50.00	£ 100.00	£ 433.33
	1 Afternoon	1.30 – 6.00	£ 57.50	£ 57.50	£ 249.17